

בס"ד, כ"ב סיון תשע"ט

25 יוני 2019

תיק 77095-2

פסק דין סופי

בעניין שבין:

הנתבעת – אגודה שיתופית

התובע – עובד

א. תמצית המחלוקת

התובע עבד באתר ת' כ-10 שנים וסיים את עבודתו קצת לפני 2005. בתום תקופת העסקתו, במסגרת הליך גישור, נחתם הסכם בין התובע לנתבעת ובו בין השאר הנתבעת התחייבה לפצות את התובע עבור עבודתו בכמה דרכים.

בשנת 2014 נחתם הסכם נוסף בין התובע לנתבעת בעקבות נזקים שנגרמו לתובע וסכסוך שהיה בינו לבין רבש"ץ הנתבעת. במסגרת ההסכם הנתבעת התחייבה לפצות את התובע בכמה דרכים. בהסכם נקבע כי אין יותר מחלוקות ותביעות בין הצדדים.

בין הצדדים היו מספר מחלוקות ואלה הוכרעו בפסק דין חלקי מתאריך כ"ו באדר א' תשע"ט. בפרק הסיכום באותו פסק דין נקבע כך:

1. לא ברור האם הסכם 2014 ביטל את הסכם 2005.

2. ברור שהסכם 2014 לא ביטל את ההתחייבות של הנתבעת לשלם את חלק ההלוואה מתוך המענק שקיבל התובע מהחטיבה להתיישבות. לבקשת בית הדין התובע המציא מסמך מהחטיבה להתיישבות המפרט את גובה החוב. כעת התובע דורש שהנתבעת תשלם את החזר ההלוואה בתשלום אחד, כדי למנוע מחלוקות בעתיד. נושא זה טרם נדון והצדדים יתבקשו להתייחס אליו, ואל מרכיבי החוב לחטיבה, לקראת מתן פסק דין סופי. בית הדין מציין כי לאור חובו הגדול של התובע לנתבעת משמעות הבקשה שלו היא לקזז מחובו לנתבעת.

3. לגבי חוב מים בסך 10 אש"ח והשכרת חצי קראוון נפסק שהנתבעת חייבת לתובע פיצוי בסך 6,500 ₪.

4. עלות הכשרת חוות דבורים בסך 30 אש"ח – נפסק שהנתבעת מעולם לא התחייבה לשלם סכום זה.

5. פיצוי לתובע בסך 50 אש"ח מהזכיין שיפעיל את אתר ת' – נפסק שהנתבעת מעולם לא התחייבה לשלם סכום זה.
 6. עבור הפגיעה בשטח של התובע חייבת הנתבעת לשלם לתובע פיצוי בסך 7,650 ₪.
 7. על התובע לשלם לנתבעת את חובותיו המוסכמים בסך 119,598 ₪, וכן עליו לחתום על הוראת קבע לנתבעת כפי שהתחייב בהסכם 2014.
 8. טענת הנתבעת שהתובע הפר את הסכם 2014 ועל כן היא זכאית לפיצוי נדחית.
- בהמשך לכך התבקשו הצדדים לפרט את טענותיהם בעניין הרכב החוב לחטיבה להתיישבות ולדרך פרעונו.

ב. טענות הנתבעת

הנתבעת טענה (במכתב מתאריך 28.03.19) כי התחייבה לשלם רק 50 אש"ח עבור חלק ההלוואה שנתנה החטיבה להתיישבות (להלן, **החטיבה**) לתובע ללא ריבית והצמדה. לחילופין היא הוסיפה שבוודאי אין לחייב אותה בגין ריבית פיגורים, מכיוון שהיה על הנתבע לשלם את החוב לחטיבה ולגבות החזר מהנתבעת, למרות זאת התובע התעלם מדרישות התשלום של החטיבה. זאת, בזמן שהתובע היה חייב לנתבעת סכומי כסף גדולים עבור שימוש במים, כך שהיה יכול להשתמש בכספים המוחזקים בידו לתשלום החוב.

הנתבעת טענה כי לפי הבנתה, תשלום ריבית בסך 3% מגיע לסך 6,365 ₪ ותשלום הצמדה מגיע לסך 755 ₪. סה"כ ריבית והצמדה (ללא ריבית פיגורים) מגיע לסך 7,120 ₪ תוספת על הקרן.

הנתבעת הסכימה לקיזוז חד פעמי של כלל החוב מחובו של התובע לנתבעת, ובלבד שיתרת החוב תשולם בשלושה תשלומים. לסיום, העירה הנתבעת כי ביה"ד התעלם מהכלל שציבור נחשב מוחזק אל מול היחיד.

מאחר שהתובע לא הסכים להצעה הפריסה של הנתבעת, ביקשה הנתבעת (במכתב מתאריך 30.05.19) לשלם עבור פרעון ההלוואה בתשלומים חודשיים כפי שסוכם בהסכם 2005.

ג. טענות התובע

- התובע השיב לדברי הנתבעת (במכתבים מהתאריכים 11.04.19 ; 08.05.19) כך :
1. הנתבעת מעולם לא טענתה במהלך הדיונים שהיא חייבת רק בתשלום הקרן של ההלוואה.
 2. בדיוני המזכירות של הנתבעת נאמר (כפי שמופיע בפרוטוקול הישיבה של המזכירות) שהחוב גבוה מהקרן.

3. בהסכם 2005 אמנם נכתב שהנתבעת תשלם את החלק הנומינלי של ההלוואה, אולם, הכוונה לכך שהנתבעת פטורה מהצמדה ולא מריבית. ואכן ההלוואה שקיבלה הנתבעת לא היתה צמודה למדד אולם כן היתה מחויבת ב-3% ריבית לשנה.
4. יש לחייב את הנתבעת בריבית והצמדה על הפיגור בהחזר ההלוואה לחטיבה כיוון שהנתבעת עצמה חייבה את התובע בריבית והצמדה עבור חובו אליה. וכן, הנתבעת לא הראתה מה היה גובה החוב של התובע כלפיה אחרי מחיקת חובו בהסכם 2014.
5. לפיכך טוען התובע שעל הנתבעת לשאת במלוא החוב לחטיבה כולל ריבית פיגורים.
6. התובע הסכים (במכתב מתאריך 23.05.19) שהחוב של הנתבעת כלפיו יקוזז מחובו כלפיה.
7. התובע כתב עוד כי הוא מבקש לשלם בתשלום אחד כאשר יקבל כספי ירושה שאמורים להגיע אליו בתוך 6 חודשים.

ד. נושאי הדיון

1. תוכן ההתחייבות של הנתבעת לתובע בעניין ההלוואה.
2. שיעור החוב בתוספת ריבית בלבד.
3. פריסת החובות של התובע לנתבעת.
4. נספח: האם הנתבעת מוחזקת במקרה של ספק.

ה. תוכן ההתחייבות של הנתבעת לתובע בעניין ההלוואה

בהסכם 2005 שנחתם בין הצדדים נכתב כך:

8. עם חתימת הסכם זה תבקש [הנתבעת] מהסוכנות לממש את נכונותה העקרונית לסייע [לתובע] ב-150,000 ש"ח ליוזמה חקלאית. סיוע שבו מרכיב ההלוואה הנומינאלי אינו עולה על 50,000 ש"ח...
 9. [הנתבעת] מתחייבת לפרוע את מרכיב ההלוואה שהינו חלק מסיוע הנ"ל, בהתאם לתנאי ההסכם עם הסוכנות. [התובע] יוציא [לנתבעת] חשבונית מס כנגד התשלום שישלם הישוב לסוכנות בגין פרעון ההלוואה בתוספת מע"מ. הישוב ישלם את סך המע"מ לידי של [התובע].
- בסעיף 7 כתוב שמרכיב ההלוואה הנומינלי **בעת מתן ההלוואה** יהיה 50 אש"ח. מכאן הסיקה הנתבעת שהיא לא התחייבה לשלם ריבית והצמדה. לעומת זאת, התובע טען שהכוונה למעט הצמדה, ואכן אין בהלוואות כאלה הצמדה, אולם יש חיוב בריבית.

בית הדין מקבל את דבריו של התובע, על בסיס נימוקיו. מה גם שבסעיף 8 הנתבעת התחייבה לשלם את ההלוואה "בהתאם לתנאי ההסכם עם הסוכנות", והנתבעת עצמה כתבה שהסוכנות נוהגת לחייב בריבית. ומכאן שעל הנתבעת לשלם את החוב כפי תנאי החטיבה להתיישבות באשר הם, ולו על בסיס אומדנא דמוכח.

בסעיף 8 נכתב שהנתבעת אמורה לפרוע את החוב ישירות לסוכנות כנגד חשבונית מהתובע. ואכן התובע נמנע מלפרוע את החוב בטענה שהחוב מוטל על הנתבעת ישירות. כיוון שדברי התובע תואמים את הכתוב בהסכם 2005 טענתו מתקבלת.

אמנם, הנתבעת טענה שהתובע לא הוציא לה חשבונית, אולם, אין בכך כדי לפטור אותה מההתחייבות שלה, ולגרום להטלת ריבית פיגורים והצמדה. שהרי לא היה נגרם לנתבעת שום נזק מביצוע תשלום כזה ותייעוד שלו. זאת ועוד, הנתבעת לא טענה שביקשה מהתובע שיוציא לה חשבונית והוא סירב.

בשולי הדברים נעיר שכיוון שהנתבעת התחייבה לשלם ישירות לחטיבה, הרי שהדעת נותנת שהיא התחייבה לשלם את מלוא הסכום שתדרוש החטיבה, מבלי להטיל חלק מהחוב על התובע. בנוסף, בהקשר של הסכם הפרישה של התובע, אנו סבורים כפשרה הקרובה לדין שיש לפרש את ההסכם באופן כזה שמסיר מהתובע כל אחריות להלוואה של החטיבה, כפי שעולה מרוח הסכם 2005.

נמצא שכיוון שהנתבעת היתה אמורה היה לפרוע את החוב ישירות לחטיבה ולקבל החזר מהנתבעת, החלטתה שלא לעשות זאת מטילה עליה את האחריות לקנסות הפיגורים השונים, העומדים נכון לתאריך 18.06.19 על סך 70,080 ₪.

ו. פריסת החובות של התובע לנתבעת

הנתבעת הסכימה שבניגוד להסכם, החוב יקוזז באופן מיידי מחובו של התובע לנתבעת, ובתנאי שהתובע ישלם את יתרת חובו לנתבעת ב-3 תשלומים.

התובע הגיב שהוא מוכן לקיזוז, וישלם את יתרת חובו בתשלום אחד לאחר שיקבל כספי ירושה שהוא משער שיגיע בעוד כחצי שנה.

בתגובה הודיעה הנתבעת שלאור תגובת התובע היא מבקשת שייפסק על פי שורת הדין שהיא תשלם את החזר תשלומי ההלוואה עד לשנת 2035.

דיון: הנתבעת צודקת שעל פי שורת הדין על התובע לשלם את חובו במלואו כעת, כדין תשלומי רשויות אחרים שנפרעים מדי חודש בחודשו, ואילו על הנתבעת לשלם עבור החוב לחטיבה בתשלומים שנתיים על פני 20 שנה, כפי שהוסכם בין הצדדים בעבר.

אולם, כפי שכתב הרא"ש (שו"ת הרא"ש קז, ו, ד"ה כל):

כל זה סברתי והארכתי, להודיע שאין כח ורשות להוציא את הדין חלוק מתחת ידו, שצריך לגמור ולהשלים את הדין כדי להטיל שלום בעולם. ולכן

נתנו חכמים רשות לדיין לפסוק לפי ראות עיניו, במקום שאין הדבר יכול להתברר בראיות ובעדיות, פעמים באומד הדעת, ופעמים כמו שיראה הדיין בלא טעם ובלא ראיה ובלא אומד הדעת, ופעמים על דרך פשרה.

וכך נפסק בשולחן ערוך (ח"מ יב, ה). בהמשך לכך כתב הראי"ה קוק (שו"ת אורח משפט ח"מ א):

דבאמת מקום הנטיה מהדין אל הפשרה תלוי או אם הדין מסופק לדיינים, דראוי להתרחק מן הספק, כמורגל כמה פעמים בתשובות, שמייעצים לפשרה וביצוע במקום ספק, או מפני שאין הדין יכול לצאת בלא סכסוכים, כי אי אפשר יהי' להוציא אל הפועל, ויש לומר דזה גם כן נכלל בדין שאינו יכול להוציא את הדין חלוק מתחת ידו דסימן י"ב ס"ה...

דהיינו, כאשר פסיקה על פי שורת הדין תגרור שורה של מחלוקות וסכסוכים נוספים בין הצדדים יש מקום לפשרה.

אשר על כן, לאור העובדה שהנתבעת (שנוהלה במשך השנים על ידי מספר אנשים) לא הצליחה לשמור על רצף של זכרון ארגוני בנוגע להסכמים שנחתמו עם התובע. דבר שחייב את התובע בסופו של דבר להגיש תביעה כנגד הנתבעת, הרי שאין מקום לאפשר לנתבעת לפרוע את החוב במשך 15 שנה נוספים, אלא עליה לקזז את החוב שלה כלפי התובע באופן מיידי.

לגבי יתרת החוב של התובע לנתבעת, אנו מקבלים את בקשת התובע לפרוע את החוב בתשלום אחד בתוך חצי שנה.

לסיכום, חובות הנתבעת לתובע יקוזזו באופן מיידי מחובו של התובע לנתבעת, התובע יפרע את יתרת החוב בתוך שישה חודשים.

ז. נספח: האם הנתבעת מוחזקת במקרה של ספק

הנתבעת העירה כי היא מוחזקת מול התובע כיוון שהיא מוגדרת כציבור, והציבור מוחזק מול היחיד. כדי להסיר לזות שפתיים נדון בעניין בקיצור.

ראשית נזכיר כי לטענה זו יש השפעה רק על חיוב בסך 6,500 ₪ עבור "מחיקת חוב מים בסך 10 אש"ח והשכרת חצי קראוון" (סעיף יא לפס"ד החלקי), וחיוב זה נקבע במסגרת פשרה. כמו כן יש לו השפעה מסוימת על הטענה שהתובע הפר את הסכם 2014 (סעיף טז לפס"ק החלקי), אלא שבעניין זה הכרענו לא רק בגלל המוחזקות.

לגופו של עניין, הרמ"א (חושן משפט סימן ד סעיף א) פסק:

ואם יש חלוקים וטענות ביניהם, הקהל נקראים מוחזקים לגבי היחיד, וצריך לתת להם משכון קודם שירדו עמו לדין. והא דנקראים מוחזקים לגבי יחיד, דווקא בענייני מסים, אבל לא בשאר דברים; ומכל מקום צריך לתת משכון קודם שירדו לדין עמו.

הרמ"א כתב במפורש שהציבור מוחזק רק בנוגע לענייני מיסים. הסמ"ע העיר על כך (סמ"ע סימן ד ס"ק ו):

ומה שמסיק מורי רמ"א דוקא בענין מיסים, טעמו דכיון דהמס הם גובין ליתנו למלך, הן יד המלך וצריך היחיד לברר זכותו לפני המלך.

דהיינו, המוחזקות של הציבור בענייני מיסים נובעת מכך שהציבור הוא שליח לגבות מיסים עבור המלך.

בספר דרכי משה (חו"מ ד, ג) כתב הרמ"א עוד:

ומהר"ם מריזבור"ק (סוף שו"ת מהר"י וויל עמ' קעא) כתב דלא הוי רבים מוחזקים נגד יחיד אלא בענין מס וקודם שנתפשו עם המלך אבל אם כבר נתפשו לא.

הובאו דבריו בהגהות הסמ"ע (שם) ובנתיבות המשפט (חידושים ד, ו). הדברים משתלבים היטב, כיוון שככל הנראה המוחזקות של הציבור נבעה מכך שהציבור הפך בעל כורחו לגובה המיסים של המלך, ולכן ניתן לציבור המעמד של המלך. לעומת זאת, לאחר שהציבור שילם למלך את המיסים, בטל הטעם ובטל גם הדין הייחודי של הציבור.

על פי עקרון זה, הנתבעת מוחזקת במיסים שלטוניים, כגון ארנונה, ואז מדובר על סכום קטן מאד מכלל החובות של התובע לנתבעת. אולם, יתכן שדין זה חל גם בתשלום עבור מים שמועבר למקורות, שהיא חברה ממשלתית. אלא שבכל מקרה, אם הנתבעת כבר שלמה את חובה לרשויות, אזי היא כבר איננה מוחזקת.

לעומת זאת, הרב יוסף גולדברג (טובי העיר, נספח ו, עמ' תקיג-תקלז) האריך לדון בעניין זה והביא שיטות אחרות, על פיהן מוחזקות הציבור קיימת בכל חוב. ובכל זאת, ישנם מקרים בהם הציבור אינו מוחזק, כגון כאשר הציבור אינו טוען טענת ודאי (נחל יצחק, הלכות דיינים, סימן ד ענף א).

אמנם יש לעיין האם כוונתו שהדבר תלוי בשאלה מה **אומר** הציבור או נציגו, או שמא, כוונתו שהציבור מוחזק רק כאשר הציבור טוען טענת ברי מתוך ידיעה. במקרה שלפנינו, נציגי הנתבעת אינם יודעים מכלי ראשון האם הסכם 2014 ביטל את הסכם 2005, ושני העדים שהובאו הכחישו אחד את השני, נמצא שהנתבעת אינה טוענת ברי מתוך ידיעה.

עוד הכריע הרב גולדברג (שם, עמ' תקלז) שבמקום בו "הספק אינו נובע מחמת טענות עוול שעשה היחיד כנגד הציבור או במקרים בהם אין כל חשש שהיחיד יעשה עוול כנגד הציבור, אין הרבים נחשבים למוחזקים כנגד היחיד ועל הרבים להביא ראיה". במקרה שלפנינו, כל המחלוקת נוצרה בגלל שהתובע לא דרש מהנתבעת למלא את חובותיה במועד, והנתבעת גם היא לא נקטה כל יוזמה ושקטה על שמריה במשך שנים רבות. במקרה כזה, אי אפשר לומר שהתובע (שהוא יחיד) עשה עוול לציבור (לטענתו, דווקא הציבור הוא שעשה לו עוול), ולכן קשה לומר שהציבור מוחזק במקרה כזה.

ח. החלטות

1. כפי שנקבע בפסק הדין החלקי, הנתבעת חייבת לתובע 14,150 ₪.
 2. בנוסף, הנתבעת חייבת לתובע 70,080 ₪ עבור החזר ההלוואה לחטיבה להתיישבות.
 3. התובע חייב לשלם לנתבעת סך 119,598 ₪ עבור חובותיו המוסכמים עד לסוף חודש דצמבר 2018.
 4. לאחר קיזוז חובות הנתבעת, התובע היה חייב לנתבעת בתאריך 31.12.18 סך 34,640 ₪.
 5. על התובע לשלם חוב זה בתשלום אחד עד לתאריך 25.12.19.
 6. על התובע לחתום על הוראת קבע לזכות הנתבעת לצורך תשלומיו השוטפים (למעט הסכום הנ"ל) וזאת עד לתאריך 05.08.19.
 7. ניתן לערער על פסק דין זה עד לתאריך כ"ב תמוז תשע"ט, 25.07.19.
- פסק דין זה ניתן ביום כ"ב סיון תשע"ט, 25 יוני 2019.

והאמת והשלום אהבו

בזאת באנו על החתום

הרב עקיבא גרין

הרב עדו רכניץ, אב"ד

הרב דניאל רוזנפלד